

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**СТРАТЕГІЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ
В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ
ПРОСТОРИ**

Монографія

Бердянськ
2016

УДК 371.134:376

ББК 74.489.8.7

С83

Рецензенти:

Гладуш В. А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та корекційної освіти Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Казанцева Л. І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Бердянського державного педагогічного університету.

Співак Л. М. – доктор психологічних наук, доцент кафедри теоретичної та консультативної психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Авторський колектив:

О. С. Донченко (2.7.), Ю. В. Драганова (2.6.), О. О. Ліннік (1.2.), Г. О. Лопатіна (передмова, 1.4.), Н. Г. Пахомова (1.1.), О. В. Ревуцька (1.3.), О. В. Сербова (2.3.), Г. І. Сизко (2.2.), А. О. Синиця (1.6.), О. В. Старинська (1.5.), Т. С. Сущинська (2.5.), Л. М. Томіч (2.4.), Н. Ю. Цибуляк (2.1.).

*Рекомендовано до друку вченою радою
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 6 від 1 грудня 2016 року)*

**С83 Стратегії підготовки фахівців у вищих навчальних закладах до роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі : колективна монографія / Н. Г. Пахомова, О. О. Ліннік, О. В. Ревуцька [та ін.] ; за ред. Г. О. Лопатіної. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2016. – 436 с.
ISBN 978-617-7291-85-4**

У монографії представлені результати наукових досліджень колективу науковців кафедри прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного університету та споріднених кафедр інших університетів, здійснених за широким колом актуальних питань дошкільної, спеціальної та інклюзивної освіти.

Видання адресоване науковцям, студентам та викладачам вищих навчальних закладів, фахівцям у галузі освіти.

**УДК 371.134:376
ББК 74.489.8.7**

ISBN 978-617-7291-85-4

© Авторський колектив, 2016
© Видавець Ткачук О.В., 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
 РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ В СИСТЕМІ КОРЕКЦІЙНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	
1.1. Професійна підготовка корекційного педагога на інтегративних засадах	6
1.2. Система підготовки майбутнього педагога до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями	46
1.3. Підготовка конкурентоспроможного фахівця до реалізації інклюзивної освіти	84
1.4. Формування деонтологічної позиції фахівців та студентів спеціальності «Спеціальна освіта»	130
1.5. Психолого-педагогічна готовність майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання	178
1.6. Підготовка фахівців до реалізації діяльнісного підходу у роботі з дітьми з психофізичними вадами	199
 РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ФОРМУВАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ	
2.1. Психотехнічні засоби розвитку професійної спостережливості майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів	218
2.2. Основи психологічної готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності з дітьми із особливими потребами ...	252
2.3. Соціалізація та її вплив на становлення особистості дитини .	275
2.4. Концепція логопедичної роботи в системі реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку	300
2.5. Фасилітація формування образу «Я» дитини старшого дошкільного віку	360
2.6. Професійно значущі якості майбутнього психолога	398
2.7. Професійна креативність вихователя дошкільного навчального закладу в контексті творчої педагогічної діяльності	413
 ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	 435

Наукове видання

**СТРАТЕГІЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ
В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ**

Монографія

*За редакцією:
Г. О. Лопатіної*

*Відповідність за підбір, точність, наведених фактів, цитат та інших
відомостей несуть автори*

Друкується в авторській редакції.

Підписано до друку 05.12.2016 р.
Гарнітура «Times New Roman». Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Ум.-друк. арк. 27,22. Обл.-вид. арк. 27,72.
Наклад 300 прим. Зам. № 201.

Видавництво та друк Ткачук О.В.

71110, Запорізька обл., м. Бердянськ, вул. Кірова 52/49, 53
Тел. (097)918-66-41, (066) 106-29-93; e-mail: Tizdat@gmail.com
<http://izdatelstvo.at.ua>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3377 від 29.01.2009 р.

1.2. Система підготовки майбутнього педагога до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями

О. О. Ліннік

У статті обгрутовано різнорівневе методологічне підґрунтя та концептуальні засади професійної підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями. Здійснено логіко-семантичний і психолого-педагогічний аналіз поняття «суб'єкт-суб'єктна взаємодія», визначено форми та рівні педагогічної взаємодії. Спроектовано систему підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями, яка уможлиблює особистісно смислове наповнення змісту професійної педагогічної підготовки та складається з цілепрогностичного, проєктивного, конструктивного, комунікативного, організаційного, оцінювально-коригувального компонентів. Доведено ефективність розробленої технології реалізації системи, представленої єдністю концептуального, змістового й процесуального компонентів, орієнтованої на забезпечення діалогу на різних рівнях взаємодії в професійно зорієнтованому середовищі ВНЗ, поетапне формування суб'єктної позиції майбутнього вчителя у вимірах права вибору індивідуальної траєкторії розвитку; застосування текстів як засобу проблематизації змісту підготовки майбутнього вчителя; забезпечення в програмі педагогічної практики завдань дослідно-рефлексивного характеру.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя, суб'єктна позиція, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, готовність майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями, професійно зорієнтоване освітнє середовище ВНЗ, система підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями.

В освітньому просторі України за період незалежності відбулося чимало позитивних змін, які вплинули на зміст, форми й методи навчання. Увійшли до наукового обігу поняття – фасилітатор, тьютор, модератор, коуч, що ідентифікують педагога нового покоління як активного суб'єкта навчальної співпраці в освітньому процесі. Проте термінологічні оновлення мало позначилися на внутрішньому ставленні педагога до процесу навчання учнів: згідно з результатами емпіричного дослідження, майже 83% учителів не реалізують суб'єкт-суб'єктний підхід у навчанні та не виявляють умотивованості до перебудови своєї рольової позиції,

хоча й зазначають, що використовують новітні педагогічні технології, зокрема, інтерактивні.

Незважаючи на значну увагу вчених до цієї проблеми, практика підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії в сучасному ВНЗ засвідчує відсутність системного підходу до її реалізації, що виявляється у фрагментарному впровадженні окремих тем чи спецкурсів на загальнопедагогічному чи методичному рівнях змісту професійної педагогічної підготовки. Відсутність цілісної системи підготовки майбутнього педагога до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями призводить до збільшення розбіжності між наявними знаннями про новітні педагогічні підходи й технології та фактичною неготовністю випускників педагогічних вишів до їхньої практичної реалізації. Усвідомлення цього факту стало поштовхом до проектування системи підготовки майбутнього педагога до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями з урахуванням фундаментальних положень системного підходу.

Філософський рівень методології дослідження забезпечується використанням ідей культурологічного та аксіологічного підходів. Відповідно до культурологічного підходу (В. Біблер, Є. Бондаревська, Б. Гершунський, Е. Гусинський, Н. Злобін, М. Каган, В. Козирев, С. Кульневич, Ю. Турчанінов, В. Франкл та ін.) суб'єкт, основною ознакою якого є свобода, розглядається як носій активності, що спрямована на пізнання, перетворення та збагачення культури. Це положення дозволяє обґрунтувати принцип вибору траєкторії розвитку майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки. При цьому культура є полем розвитку особистості. Відповідно професійна педагогічна освіта як підсистема культури суспільства дає змогу студенту визначитися із ціннісно-сисловою картиною світу, розкрити свій творчий потенціал, самореалізуватися.

У філософсько-психологічних теоріях цінності (І. Бех, А. Здравомислов, М. Каган, С. Рубінштейн та ін.) наголошено на значущості формування ціннісних орієнтирів (у нашому випадку, культурних та освітніх смислів) людини як суб'єкта життєвої й професійної діяльності (життєтворчості). Ідеї аксіології, аксіологічного підходу слугують базисом для обґрунтування процесу взаємообміну ціннісними смислами як основної мети та основи суб'єкт-суб'єктної взаємодії в педагогічному процесі ВНЗ. При цьому навчання передбачає присвоєння студентом об'єктивних цінностей, їх трансформацію в особистісно значущі цінності та смисли професійно-педагогічної діяльності.